

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

30.06.2026. Nr. 1-5/133

Uz 14.05.2026. Nr. CAnos/26609

Valsts policijai

DEFAULT@90000099040

Iekšlietu ministrijai

DEFAULT@90000282046

Par pamattiesību un labas pārvaldības principa nodrošināšanu Valsts policijas koledžas kadetu sadales kārtībā

Esmu saņēmusi Valsts policijas priekšnieka lūgumu sniegt atzinumu par Valsts kontroles revīzijas ieteikumu¹ ieviešanu par Valsts policijas koledžas kadetu sadales kārtību pēc absolvēšanas, kā arī sniegt ieteikumus kritērijiem, kādus Valsts policijai būtu jāņem vērā, nosakot sadales kārtību. Valsts policijas priekšnieka lūgums pamatots ar mērķi nodrošināt, ka jaunā sadales kārtība vienlaikus veicina pamatotu cilvēkresursu sadali, līdzsvaro dienesta nepieciešamību un Valsts policijas koledžu absolvējušo kadetu Latvijas Republikas Satversmē noteiktās pamattiesības.

Izskatot šo lūgumu no pamattiesību un labas pārvaldības principa skatupunkta, sniedzu šādu viedokli.

[1] Vispirms jāatzīmē, ka Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likuma 12. pants noteic Valsts policijas vadībai plašas tiesības pārcelt Valsts policijas amatpersonas, kam ir speciālās dienesta pakāpes, t.sk. Valsts policijas koledžas kadetus (absolventus), citā prombūtnē esošas amatpersonas amatā vai citā vakantā amatā. Būtiski ņemt vērā, ka atšķirībā no civildienesta attiecībām Valsts policijas dienesta specifika paredz pamatprincipu, ka, pārceļot amatpersonu, tās viedokļa noskaidrošana nav paredzēta (ar atsevišķiem izņēmumiem).

¹ Valsts kontrole.2025. gada 23. decembra [lietderības revīzijas “Kā nodrošināt pietiekamu skaitu policistu?” ziņojums](#).

Saskaņā ar spēkā esošo regulējumu Valsts kontroles ieteikums pārcelt Valsts policijas koledžas kadetus (absolventus), vadoties tikai atbilstoši Valsts policijas dienesta vajadzībām un neņemot vērā kadetu dzīvesvietu un citus individuālos apsvērumus, ir pamatots.²

Augstākās tiesas judikatūrā ir atzīts, ka vienīgi būtiski personiski iemesli vai ārkārtējas ciešanas, kas veido būtisku cilvēktiesību aizskārumu, var būt šķērslis pārcelšanai.³ No pamattiesību viedokļa kā viens no izņēmumiem, pārceļot kadetu, kad būtu ņemama vērā pamata dzīvesvieta un citi individuālie apstākļi, var būt pamatots ar privātās dzīves apsvērumiem.

Latvijas Republikas Satversmes 96. pants paredz: "Ikvienam ir tiesības uz privātās dzīves, mājokļa un korespondences neaizskaramību." Līdzīgi arī Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8. pantā noteikts, ka ikvienam ir tiesības uz savas privātās un ģimenes dzīves, dzīvokļa un korespondences neaizskaramību.

Viens no "privātās dzīves" aspektiem, kas var pamatot izņēmumu no vispārējās sadales kārtības ir ģimenes dzīve.⁴ Satversmes tiesa, atsaucoties uz tiesību zinātnes avotiem un vairākiem Eiropas Cilvēktiesību tiesas nolēmumiem, atzinusi, ka tiesības uz privāto dzīvi ietver arī tiesības veidot un uzturēt attiecības ar ģimenes locekļiem un citiem cilvēkiem.⁵ Kā izņēmuma gadījums no vispārējās kārtības varētu būt, piemēram, aprūpējams smagi slims kāds no vecākiem vai bērns u.tml. Būtiski uzsvērt, ka, ievērojot jēdziena "privātā dzīve" plašo tvērumu, būtu vēlams apzināt tipiskākos izņēmuma gadījumus atbilstoši Valsts policijas pieredzei, atstājot gadījumu uzskaitījumu atvērtu netipiskiem gadījumiem.

Lai nodrošinātu tiesisku, atklātu un efektīvu Valsts policijas koledžas kadetu sadales procesu, iesaku apsvērt šādu kritēriju izmantošanu:

1) Dienesta intereses - iestādes objektīva nepieciešamība pēc personāla resursiem konkrētās struktūrvienībās un amatos, kas balstās uz personāla situācijas analīzi un iestādes stratēģiskajiem mērķiem.⁶

² Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2014.gada 7.februāra spriedums lieta [Nr. A420372012, SKA-16/2014](#). Sk. detalizētāk par dienesta interesēm 6. punktu.

³ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2014.gada 7.februāra spriedums lieta [Nr. A420372012, SKA-16/2014](#). Sk. 6. punktu.

⁴ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2009. gada 18. decembra spriedums lietā [Nr. 2009-10-01](#). Sk. 9.1. punktu.

⁵ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2009.gada 23.aprīļa spriedums lietā Nr.2008-42-01. Sk. 10. punktu. Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2009.gada 18.decembra spriedums lietā [Nr. 2009-10-01](#). Sk. 9.punktu.

⁶ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2014.gada 7.februāra spriedums lieta [Nr. A420372012, SKA-16/2014](#). Sk. 6. punktu.

2) Amata atbilstība - piedāvātajam amatam ir jāatbilst kadeta iegūtajai izglītībai, specializācijai un profesionālajām iemaņām, kas iegūtas mācību procesā.

3) Objektivitāte un caurskatāmība - sadales procesam jābūt balstītam objektīvos un izmērāmos kritērijos, lai novērstu patvaļas risku. Kā kritēriji varētu būt, piemēram:

- sekmes un akadēmiskie sasniegumi;
- prakses novērtējumi;
- papildu iegūtās prasmes un zināšanas;
- noslēguma pārbaudījumu rezultāti u.c.

4) Pārcelšanas izņēmuma apstākļi.

[2] Viens no jautājumiem, ko Valsts policijas priekšnieks citstarp aktualizē ir, ka līdz Valsts kontroles ziņojumam Valsts policijas praksē, pieņemot lēmumu par kadetu turpmāko dienesta vietu, tika ņemts vērā, ka Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumā nav noteiktas sociālās garantijas (piemēram, kompensācija par dzīvojamo telpu īri un komunālajiem pakalpojumiem) kadeti, kuri pēc absolvēšanas tiek pārcelti dienestā Valsts policijā saskaņā ar Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likuma 12. panta pirmās daļas 6. punktu. Ja kadetam pēc absolvēšanas saskaņā ar sadales komisijas lēmumu turpmākā dienesta vieta tika noteikta citā administratīvajā teritorijā (kas nav viņa pamata dzīves vieta), viņš nesaņem sociālās garantijas saistībā ar dzīvesvietas maiņu vai transporta izdevumu kompensēšanu atšķirībā no Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likuma 12. panta pirmās daļas 1. un 2. punkta kārtībā pārceltajām amatpersonām.

Problēma, ko Valsts policijas priekšnieks citstarp aktualizē ir tā, ka tādas sadales kārtības radīšana, kurā netiek ņemti vērā sociālie, ekonomiskie un citi apstākļi, kadetu turpmākās dienesta vietas noteikšanā var būtiski ietekmēt kadeta tālāko motivāciju un dienesta pienākumu izpildes kvalitāti, ņemot vērā, ka kadeta rīcībā objektīvi var nebūt pietiekamu līdzekļu, lai patstāvīgi īrētu dzīvojamo platību dienesta vietā bez jebkādas kompensācijas.

Valsts kontroles revīzijas ziņojumā atzīts: “Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumā paredzētie pabalsti un kompensācijas ir piemērojami tikai Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta

pakāpēm dienesta gaitas likuma 12. panta pirmās daļas 1. un 2. punkta gadījumos, t.i., ja amatpersonu dienesta interesēs uz noteiktu vai nenoteiktu laiku pārceļ prombūtnē esošas amatpersonas amatā vai citā vakantā amatā. Pārceļšana saistībā ar izglītības iestādes absolvēšanu ir atsevišķs pamats – Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likuma 12. panta pirmās daļas 6. punkts. Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma pabalstu un kompensāciju normas uz šādiem gadījumiem neattiecas. Tāpēc pārceļšana pēc izglītības iestādes absolvēšanas nav uzskatāma par dienesta interesēs veiktu pārceļšanu uz noteiktu vai nenoteiktu laiku un uz šādiem gadījumiem minētās pabalstu un kompensācijas tiesību normas nav attiecināmas.”⁷

No minētā secināms, ka šķērslis sociālo garantiju nodrošināšanai kadeti, tos pārceļot, ir likumdevēja Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likuma 12. pantā iekļautais formulējums, proti, ka pārceļšana sakarā ar Iekšlietu ministrijas sistēmas izglītības iestādes absolvēšanu nenotiek dienesta interesēs.

Neapšaubu šādas interpretācijas iespējamību, tomēr vēlos paust uzskatu, ka pēc būtības arī kadetu pārceļšana notiek dienesta interesēs.

Judikatūrā ir atzīts, ka pārceļšana dienesta vajadzības dēļ nodrošina un pēc iespējas paaugstina pārvaldes funkcionalitāti. Dienesta vajadzība ir tāda personiska nepieciešamība, kuru noteic publiskās pārvaldes vispārīgie organizatoriskie mērķi un konkrētās pārvaldes jomas sevišķie organizatoriskie mērķi. Pārceļšana var būt nepieciešama, lai reaģētu uz personāla vajadzību noteiktā pārvaldes jomā, pārceļamās personas speciālām prasmēm, kas nepieciešamas citā dienesta vietā, nepietiekamu dienesta pienākumu izpildījumu iepriekšējā dienesta vietā u.tml. Kura dienestpersona ir pārceļama, nav dienesta nepieciešamības jautājums, bet gan izvēles brīvības jautājums.⁸

Valsts kontroles secinājumu kontekstā kadetu sadale pēc būtības ir līdzeklis, kā risināt personāla vajadzības starp Valsts policijas pārvaldēm. Nerodu nevienu racionālu izskaidrojumu tam, kādēļ kadetam, kuru pārceļ ar mērķi risināt vienmērīgu cilvēkresursu sadali Valsts policijā (dienesta intereses) uz administratīvo teritoriju, kas nav kadeta pamata dzīvesvieta, izvērtējot viņa individuālo

⁷ Valsts kontrole. 2025. gada 23. decembra [lietderības revīzijas “Kā nodrošināt pietiekamu skaitu policistu?” ziņojums](#). Sk. 30. lpp.

⁸ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2014. gada 7. februāra spriedums lieta Nr. A420372012, SKA-16/2014. Sk. 6. punktu.

situāciju, nebūtu nodrošināmas Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumā paredzētās sociālās garantijas līdzvērtīgi kā tas ir paredzēts amatpersonām, kas pārceltas Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likuma 12. panta pirmās daļas 1. un 2. punkta kārtībā.

Ja šis ir Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likuma 12. panta pirmās daļas 6. punkta formulējuma jautājums, tad uzskatu, ka tas būtu papildināms ar skaidru un nepārprotamu formulējumu par kadetu pārcelšanas mērķi. Tāpat būtu apsveramas izmaiņas Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma pabalstu un kompensāciju normās⁹, nosakot gadījumus, kad nodrošināmas sociālās garantijas kadetiem, ja tie dienesta interesēs tiek pārcelti dienēt administratīvajā teritorijā, kas nav tā pamata dzīvesvieta, sakarā ar Iekšlietu ministrijas sistēmas izglītības iestādes absolvēšanu.

Vēršu uzmanību, ka Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likuma 1. pants nosaka, ka likuma mērķis ir noteikt profesionālā dienesta tiesisko statusu Iekšlietu ministrijas sistēmas iestādēs (..), lai nodrošinātu tiesisku, **stabilu**, efektīvu un atklātu iestādes darbību.

Nav šaubu, ka, pārcelot Valsts policijas koledžas absolventus (kadetus), vadoties tikai atbilstoši Valsts policijas dienesta vajadzībām, var tikt panākta formāla dienesta efektivitāte. Tomēr man ir šaubas, vai dienesta efektivitāte un galvenais - stabilitāte ilgtermiņā, ir panākama bez taisnīgas, līdzvērtīgas un atbilstošas kadetu motivācijas, it īpaši pārcelot tos dienestā administratīvajā teritorijā, kas ir ārpus kadetu pamata dzīvesvietas.

Pamatojoties uz Tiesībarga likuma 12. panta 8. punktu, iesaku Iekšlietu ministrijai sadarbībā ar Valsts policiju **līdz 2027. gada 1. janvārim** izstrādāt un virzīt izmaiņas normatīvajos aktos, kas nodrošinātu sociālās garantijas kadetiem, tos pārcelot sakarā ar Iekšlietu ministrijas sistēmas izglītības iestādes absolvēšanu.

Ar cieņu

tiesībsardze

Karina Palkova

⁹ Šī likuma 24. panta otrā daļa, 29. panta ceturtdā daļu, 30. panta pirmā un otrā daļa.